

CHET TILINI O'QITISHDA ZAMONAVIY METODLAR

G'ulomova Bibi Muxlisa Maxmudjon qizi

Andijon davlat chet tillari instituti, Ingliz filologiyasi,
o'qitish metodikasi va tarjimashunoslik fakulteti talabasi
gulomovamuxlisa@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8173809>

Annotatsiya: Hozirgi davrda chet tilini o'qitish jarayoni sezilarli darajada shakllanib, til olish va malaka oshirishning zamonaviy usullarini qo'llagan. Ushbu maqolada chet tilini o'qitishda qo'llaniladigan asosiy zamonaviy usullar va ularning foydalari o'rganiladi.

Kalit so'zlar: TBLT, CLT guruh muhokamasi, tanqidiy fikrlash, fikr-mulohazalar, Texnologiya sohasi, munozaralar, o'quv yo'llari.

1. Kommunikativ til o'qitish (CLT): Bu yondashuv til o'rganishning asosiy maqsadi sifatida real muloqotni ta'kidlaydi. CLT guruh muhokamasi, rol, muammoni hal qilish vazifalari kabi interaktiv ishlarga e'tibor qaratadi. Bu vazifalar o'rganuvchilarni mazmunli suhbatlarga faol jalb etishga undaydi. CLT amaliy tildan foydalanishga e'tibor berish orqali o'rganuvchilarni real dunyo sharoitlarida samarali muloqot qilish uchun zarur ko'nikmalar bilan jihozlaydi.
2. Vazifaga asoslangan til o'qitish (TBLT): TBLT til ko'nikmalarini rivojlantirish vositasi sifatida safarni rejalashtirish yoki muammoni hal qilish kabi muayyan kommunikativ vazifalarni bajarish atrofida aylanadi. O'rganuvchilar ushbu vazifalarni bajarish uchun hamkorlik qiladilar va birgalikda harakat qiladilar, til amaliyotini haqiqiy kontekstda targ'ib qiladilar. TBLT o'rganuvchilarni bir vaqtning o'zida o'z muammolarini hal qilish, tanqidiy fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirish bilan birga maqsadli tildan faol foydalanishga undaydi.
3. Texnologiya-Kengaytirilgan til o'rganish. Texnologiya sohasidagi yutuqlar bilan turli raqamli vositalar va platformalar chet tillarining o'qitilishi qanday o'qitilishini qayta shakllantirdi. Kompyuter yordamida til o'rganish (CALL), mobil ilovalar, onlayn til almashinuvlari va interaktiv multimedia resurslari o'rganuvchilarga haqiqiy til amaliyoti, darhol fikr-mulohazalar va shaxsiylashtirilgan o'quv tajribalarini taqdim etadi. Ushbu texnologiyani takomillashtirilgan usullar moslashuvchanlikni, katta resurslarga va individuallashtirilgan o'quv yo'llariga kirishni taklif qiladi, bu esa o'rganuvchining motivatsiyasini va jalb qilinishini kuchaytiradi.
4. Kontentga asoslangan ko'rsatma (CBI): Ushbu yondashuv til o'rganishni tarix, fan yoki adabiyot kabi mazmunli tarkibni o'rganish bilan birlashtiradi. Til ko'rsatmasini mavzu bilan integratsiyalash orqali o'rganuvchilar tanlangan tarkibiy sohada bir vaqtning o'zida o'z bilimlarini chuqur o'zlashtirish bilan birga til ko'nikmalarini egallaydilar. CBI ma'noli kontekstlar ichida interdisplinariya fikrlash, tanqidiy tahlil va samarali muloqotni shakllantiradi, bu esa tilni egallashga yaxlit yondashuvni rag'batlantiradi.
5. Flipped Classroom: Ushbu usul to'g'ridan-to'g'ri ko'rsatmani onlayn tarzda ko'chirish va interaktiv mashg'ulotlar, munozaralar va loyihalarni sinfdagi mashg'ulotlar sifatida tayinlash orqali an'anaviy sinf modelini o'zgartirishni o'z ichiga oladi. O'rganuvchilar o'quv video, podkast yoki onlayn modullardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lib, ularga asosli tushunchalarni oldindan tushunishga imkon beradi. Dars jarayonida o'qituvchilar mazmunli o'zaro aloqalarni osonlashtirish, shubhalarga aniqlik kiritish, individuallashtirilgan yo'l-yo'riq

ko'rsatishga e'tibor qaratadilar. Orqaga qaytgan sinfda amaliyot, hamkorlik va faol o'rganish uchun dars vaqti maksimal darajada bo'lib, o'quvchilarga qaratilgan yondashuvni targ'ib qiladi.

Chet tilini o'qitishning ushbu zamonaviy yo'nalishlari haqiqiy muloqot, o'rganuvchi bilan muloqot qilish va bilimlarni qo'llashni birinchi o'ringa qo'yadi. Bu usullar interaktiv faoliyat, texnologiya va real dunyo kontseptsiyalarini o'z ichiga olgan holda, faol tildan foydalanish, tanqidiy fikrlash, madaniy tushunish va malakani rivojlantirishni yo'lga qo'yishni ko'zda tutmoqda. Til o'rgatuvchilari bugungi til o'rganuvchilarining turli ehtiyojlari va o'quv uslublarini bartaraf etadigan dinamik va suvga cho'mdiruvchi o'quv muhitini yaratish uchun ushbu yo'nalishlarni tobora ko'proq qo'llamoqdalar.

Hozirgi davr ta'lim taraqqiyoti yangi yo'nalish innovatsion pedagogikani keltirib chiqardi. Innovatsion – inglizcha “yangilikni kiritish (tarqatish)” ma'nolarini anglatadi. Yangilik kiritishning ijtimoiy-psixologik aspekti Amerika tadqiqotchisi E.Rodjers tomonidan ishlab chiqilgan. U yangilik kiritish jarayoni qatnashchilarining tasnifi, ularning yangilikka bo'lgan munosabati va boshqalarni o'rgangan. Ilmiy yo'nalishlarda yangilik va innovatsiya tushunchalari o'zaro farqalanadi. “Yangilik”- bu vosita, yangi metod, metodika, texnologiya ma'nosini anglatadi. “Innovatsiya”- bu ta'lim, ma'lum bosqichlari bo'yicha rivojlanadigan jarayon hisoblanadi. Jahon ilm-fan taraqqiyoti kundan kunga gurkirab, rivojlanib bormoqda. Aynan bu ijobiy rivojlanish bizning diyorumizga ham o'z ta'sirini o'tkazdi. Ilm dunyomizga ilg'or innovatsion texnologiyalar tatbiq etilmoqda. Buning ijrosi sifatida, Yurtboshimiz tomonidan joriy yilni “Yoshlarni qo'llab-quvvatlash va aholi salomatligi yili” deb nomlashi ham mamlakatimiz yoshlarining ma'suliyatini yanada oshirdi. Ta'lim sohalariga ilg'or, zamonaviy innovatsion texnologiyalarning keng tatbiq etilishi ham chet til o'rganayotgan yoshlar uchun keng imkoniyatlar, marralar eshigini ochdi, desak xato bo'lmaydi.

Til o'rganish kishilik jamiyatida bag'oyat muhim sohalardan biri hisoblanadi. Muloqot vositasi bo'lmish tilni tabiiy muhitda ya'ni oilada, jamoatchilik orasida yoki uyushgan holda amaliy egallash mumkin. Til hodisalariga oid bilimlar esa nazariy jihatdan o'rgatiladi. Xalqaro munosabatlar avj olgan zamonamizda tillarni bilish, ayniqsa ko'p tillilik ulkan ahamiyat kasb etadi. Mamlakatimizda tahsil oladigan o'quvchi va talabalar odatda uch tilni o'rganadilar. Ushbu tillar maxsus nomlar bilan yuritiladi. Bular quyidagilar: ona tili, ikkinchi til, va chet til. Ona tili tafakkur shakllanishida alohida xizmat o'taydigan birinchi til hisoblanadi. Ikkinchi til haqida so'z yuritilganda, unga boshqa millat vakillaridan iborat qardoshlar, qo'shnilar tili sifatida qaraladi. Chet til – bu xorijiy mamlakat tilidir. Respublikamizda G'arbiy Yevropa (ingliz, ispan, nemis, faransuz) tillari va Sharq (arab, turk, fors, xitoy, hind) tillari o'qitilib kelinmoqda. Bu tillar ta'lim muassalarining o'quv rejalaridan o'rin olgan. Uchala tilni o'qitish jarayoni turlicha kechadi. Ona tili va ikkinchi til tabiiy vaziyatda, chet til esa sun'iy muhitda o'rganiladi. Chet tildagi muloqot, asosan, darsda muallim rahbarligida kechadi. Uchala til orasida chet tilni o'rganish va o'rgatish muayyan jihatlari bilan keskin farq qiladi. Bu esa, o'z navbatida, tegishli chet til o'qitish texnologiyasini qo'llashni taqozo etadi. Chet til muallimi metodika fani yutuqlarini puxta o'zlashtirish orqali o'quvchi-talabaning to'plagan til tajribasi me'yorini aniq bilishga va uni yanada takomillashtirishga erishadi. Chet tillarni samarali o'rgatish uning metodikasini bilishni taqozo etadi. Chet tillarni o'rganish va o'rgatish ko'p

jihatdan chet til o'qitsih metodikasi masalalarini nazariy tomondan ishlab chiqilishiga va nazariyaning amalda ijodiy qo'llanilishiga bog'liqdir¹

References:

1. Maxmudov, Q. S. O. G. L., Shayxislamov, N. Z. O. G. L., & Jo, B. B. O. G. L. (2020). O „zbek va xorijiy tillarda antonimlar tavsifi, o „rni va ularnig turli jihatdan tasniflanishi. Science and Education, 1(Special Issue 3).
2. Juraboyev, B. B. (2020). Nemis tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv. Science and Education, 7(7), 215-220.
3. Joraboyev, B. B. O. (2021). Using authentic materials on english lessons. Academic research in educational sciences, 2(2).
4. Joraboyev, B. (2020). Nemis tilida juft otlar va ularning o'zbek tilida ifodalanishi. Science and Education, 1(Special Issue 4).

¹ ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES VOLUME 2 | ISSUE 4 | 2021 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal
Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723